

3. Кириченко В. Укрепление государственного регулирования: углубление или приостановка реформационных преобразований / В. Кириченко // Российский экономический журнал. - 1999. - № 2. - С. 3-13.

4. Лобанова О. Прогнозирование с учетом цикличности экономического роста / О. Лобанова // Вопросы экономики. - 2002. - № 8. - С. 12-19.

УДК 332.142:316.422

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ГОСПОДАРСЬКИХ СУБ'ЄКТІВ У СПРИЙНЯТТІ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИМОГ

Л. М. Куба

Міжнародний науково-технічний університет імені Ю.Бугая

e-mail: lesiakiba@gmail.com

Протягом останніх 20 років розвиток регіонів відбувався в контексті макроекономічних тенденцій, які характеризувалися трьома етапами розвитку:

- етап скорочення (1991–1999 роки), пов'язаний з економічним переходом від соціалізму до ринкової економіки;

- етап економічного підйому (2000–2007 роки) був реалізований завдяки формуванню порівняно вільного економічного середовища, сприятливої зовнішньоекономічної кон'юнктури, а також значним обсягам іноземних інвестицій та грошових переказів. Під час другого етапу активно відбувався процес приватизації;

- етап світової фінансово-економічної кризи (2008–2012 роки), що мав в Україні більш негативні наслідки, ніж в інших постсоціалістичних країнах. Цей етап продемонстрував, що за часи незалежності, не зробивши якісних кроків у напрямі модернізації економіки, Україна стала країною, у якій домінує сировинна складова як у виробництві, так і в експорті та низька додана вартість товарів і послуг, які виробляються [1].

Цей етап продемонстрував різний рівень адаптування регіонів до викликів сучасності, застарілу та неефективну структуру економіки регіонів. Зокрема, наслідки світової фінансово-економічної кризи вже за підсумками 2008 року першими відчули регіони індустріального та промислово-аграрного типів (Дніпропетровська, Полтавська, Івано-Франківська, Рівненська, Хмельницька області).

Змінена кон'юнктура міжнародних ринків виявилася більш вимогливою до якості виробленої продукції, ніж раніше. У цих умовах базовим галузям старопромислових регіонів (металургії та хімічній промисловості) по теперішній час так і не вдалося повернути собі докризові ролі драйверів економічного зростання.

У світовій практиці під старопромисловим регіоном розуміють промислово розвинену в минулому територію, яка опинилася в занепаді під тиском стійких кон'юнктурних факторів ринку.

Оскільки період розквіту старопромислових регіонів припав на час переважання попиту на продукцію, вироблену із застосуванням стандартизованих технологій, їхніми основними структурними характеристиками є: значна промислова база, переважання в структурі економіки одного або кількох секторів, домінування великих підприємств, які виробляють обмежений асортимент вузькоспеціалізованої продукції, низька мобільність капіталу і робочої сили, відносно високий рівень заробітної плати. Як наслідок зазначених особливостей, ці галузі в кризових умовах виявилися негнучкими та нездатними до адаптації до нових економічних умов, призводячи регіони, що базувалися на них, до занепаду.

Неминучі трансформаційні ризики старопромислових регіонів перекладалися, таким чином, на всю країну. Звісно, жоден раціонально мислячий уряд не ризикував брати на себе вагу їхнього подолання, воліючи зберігати статус-кво, прямо чи непрямо дотуючи галузі з гаснучою ефективністю. А в цей час «застарілі» галузі, які становлять значну частку в економічній структурі регіонів, демонструючи збиткову ефективність, відволікали на себе значну частку ресурсів, необхідних для становлення нових галузей, що служило додатковим фактором консервування неефективної структури [2, с. 71].

Поряд із необхідністю радикальних змін у структурі економіки старопромислових регіонів не менш важливою проблемою їхньої трансформації є зміна поведінкових стереотипів економічних суб'єктів. Проблеми цих регіонів специфічні й не є простим результатом циклічного розвитку економіки та старіння базових галузей. Встановлені в регіоні глибокі й стабільні економічні і соціальні зв'язки, нехай уже й позбавлені міцної економічної основи, зумовлюють інституціональний і соціальний опір змінам і формують свого роду «суспільний договір» суб'єктів економічної діяльності, що блокує зміни економічної структури. Широкі маси (не тільки економічно активного) населення парадоксальним чином гуртуються з регіональними олігархами, бачачи в них оплот примарної надії на повернення до часів колишньої промислової величі регіону та свого економічного благополуччя. На жаль, за межею розуміння регіональної громадськості залишається той факт, що така «згуртованість» — це всього лиш складова правил гри, що подовжує експлуатацію залишків ресурсів регіону.

Отже, трансформація старопромислового регіону неможлива без руйнування своєрідного синдрому в регіональному виконанні та переорієнтації регіонального менталітету на нові соціальні й економічні зв'язки, які

складатимуться в процесі побудови нової, сучасної інклюзивної економічної структури.

У європейській практиці вирішення проблем регіонального розвитку цей напрям одержав назву "новий регіоналізм". Він ґрунтується, насамперед, на перетворенні проблем регіонального розвитку на можливості на базі мобілізації неефективно використовуваного регіонального потенціалу, економічного зближення й зменшення економічного значення національних кордонів. Такий інтегральний соціоекономічний підхід має лягти і в основу нової регіональної політики України, зокрема щодо розв'язання проблем старопромислових регіонів.

Актуальним стає питання формування ефективної структури економіки шляхом створення та розвитку наукоємних та високотехнологічних галузей і виробництв; розвитку переробних галузей економіки на новій технічній та технологічній базі.

Суттєвою перешкодою на шляху ефективного здійснення державної регіональної політики є відсутність системної законодавчо-нормативної бази. Дуже багато питань регіональної політики залишаються законодавчо не врегульованими.

Чинна в Україні нормативно-правова база державного регулювання регіонального розвитку за засадами її побудови є сукупністю автономних правових актів, що регулюють вирішення лише окремих із згаданих проблем.

Сам процес реформування правового поля системи регулювання регіонального розвитку є достатньо суперечливим і неоднозначним. Це пояснюється певними об'єктивними причинами, в першу чергу пов'язаними з особливостями перехідної економіки України, недостатнім рівнем методологічного забезпечення відповідної підсистеми державного регулювання економіки, а також унаслідок дії потужних геополітичних факторів. Вирішення проблем регіонального розвитку передбачає участь і співпрацю органів загальнодержавного та регіонального рівнів. Крім того, слід відзначити консерватизм діючої в Україні системи регулювання регіонального розвитку, який зумовлено такими чинниками: особливостями попередньої системи регулювання регіонального розвитку, в основу якої покладено адміністративно-командний механізм регулювання господарських процесів на всіх рівнях економіки; фаховою невідповідністю більшості керівників державної виконавчої влади регіонального рівня та місцевого самоврядування до роботи в умовах нової господарської системи, принципово відмінної від попередньої [3, с. 131].

Нині діючу Державну стратегію регіонального розвитку України на період до 2020 р. (далі — ДСРР-2020) формально розроблено з урахуванням європейських вимог і пріоритетів. Концептуально стратегія опирається на необхідність підвищити конкурентоспроможність регіонів з допомогою

оптимізації та диверсифікації структури економіки. Акцент робиться на підвищенні інноваційного й інвестиційного потенціалу регіонів, розвитку бізнес-середовища, забезпеченні раціонального використання природно-ресурсного потенціалу. ДСРР-2020 спрямована насамперед на розроблення заходів та інструментів, метою яких є не тільки безпосереднє розв'язання соціальних проблем, а й підвищення економічного потенціалу територій, збільшення продуктивності їхньої економіки, прибутковості місцевого бізнесу та зростання рівня доходів населення.

Разом з тим у конкретно-практичному ключі увага приділяється тільки диверсифікації сільськогосподарського виробництва й розвитку альтернативної економічної діяльності в сільських районах. Водночас гостра потреба в диверсифікації економіки старопромислових регіонів залишається за межами положень і цього документа[4].

Саме нечітка стратегічна позиція стосовно старопромислових регіонів зумовлює високий ризик подальшої експлуатації застарілих економічних структур цих регіонів за рахунок концентрації зусиль на сприянні модернізації та технічному переоснащенню підприємств металургійного, машинобудівного, енергетичного й хімічного комплексів.

У європейській практиці вирішення проблем старопромислових регіонів структурні зміни не прив'язуються до скорочення виробництва, а орієнтовані на пошук прихованих інновацій у розвиток регіонів, розширення адаптивності регіональної економічної системи загалом (а не тільки старих традиційних галузей) до мінливих умов. У цьому контексті особливо гостро постають питання визначення місця промислового виробництва в ланцюжку виробленої в регіоні доданої вартості та внеску наявних галузей у розвиток нових видів економічної діяльності (диверсифікації економіки).

Структурна перебудова економіки старопромислових регіонів має здійснюватися в Україні в рамках державної регіональної політики, яка, виходячи з європейської практики, повинна сприяти формуванню потенціалу адаптації старопромислових регіонів на основі оптимального використання змін зовнішнього середовища як факторів досягнення економічного зростання на новій структурній основі.

Сьогодні Україна та її регіони стоять перед новими викликами, які сформовані під впливом зростання відкритості глобальної економіки, посилення невизначеності напрямів та темпів такого зростання. Це вимагає значних змін у стратегічному баченні розвитку регіонів України та визначенні цілей регіональної політики держави. Ситуація, що склалася, потребує перегляду державної регіональної політики, адже, як свідчить аналіз, диспропорції в соціальному та економічному розвитку регіонів досягли максимальних значень і супроводжуються низьким розвитком інвестиційно-інноваційної діяльності та зниженням конкурентоспроможності більшості регіонів.

Список використаних джерел:

1. Л. Нагорна. Регіональна політика // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.: Парламентське видавництво, 2011. — с.629 ISBN 978-966-611-818-2
2. Токарчук Т. Визначення депресивних регіонів в Україні з урахуванням Європейського досвіду // Наукові записки. – Т. 30. – Економічні науки. – НаУКМА. – К.: ВД “КМ Академія”. – 2004. – С. 70 – 77.
3. Карпов І. Технологічне та кадрове забезпечення реалізації стратегії розвитку регіону // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. пр. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2005. – Вип. 4 (24). – С. 130 – 137.
4. Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 р. //затв. постановою КМУ 06.08.2014р. №385.

УДК 330.3

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ НАФТОГАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ШЛЯХОМ ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ІННОВАЦІЙ В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

С. Я. Кісь, Г. Р. Кісь

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
svjatkis@gmail.com*

А. П. Андібур

Дрогобицький коледж нафти і газу

За повідомленням офіційного сайту НАК «Нафтогаз України» всі підприємства компанії надалі будуть спрямовувати свої зусилля «...на розвиток існуючих напрямів підвищення кваліфікації, корпоративних програм з вивчення іноземних мов, а також на впровадження програм з підвищення рівня залученості персоналу» [1]. Зважаючи на це, а також враховуючи існуючі недоліки в галузі, пов'язані з розвитком персоналу, пропонується створення галузевого корпоративного університету розвитку людських ресурсів (надалі «ГКУРЛР»).

Практика існування установ такого типу вже давно поширена в американських та європейських компаніях і все активніше набирає популярності серед вітчизняних суб'єктів господарювання, як правило, недержавної форми власності. Зокрема, в одній з найбільших приватних вертикально-інтегрованих енергетичних компаній – ДТЕК успішно функціонує корпоративний університет – Академія ДТЕК, яка являється єдиним центром управління системою знань на всіх підприємствах компанії, серед яких ПАТ «Нафтогазвидобування», засноване у 2013 році [2]. Привертає увагу те, що